

วัดเกาะแก้วสุทธาราม

ชื่อแหล่ง วัดเกาะแก้วสุทธาราม
ที่ตั้ง ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
เส้นทางเข้าสู่แหล่ง จากถนนเพชรเกษม แยกไปตามทางหลวงหมายเลข 3177 ข้ามสะพานอุรุพงษ์ เลี้ยวซ้ายเข้าถนนบริพัตร 1 กิโลเมตร วัดอยู่ทางซ้าย
สภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม
สภาพภูมิศาสตร์ ที่ราบริมแม่น้ำเพชรบุรีฝั่งตะวันออก
แหล่งน้ำ แม่น้ำเพชรบุรี
ประวัติ วัดเกาะแก้วสุทธาราม ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่าวัดเกาะ เหตุที่ได้ชื่อว่าวัดเกาะ เพราะในสมัยก่อนมีสายน้ำไหลผ่านรอบด้าน คือด้านทิศตะวันตกจดแม่น้ำเพชร และมีสายน้ำแยกจากแม่น้ำย่านวัดเกาะ 2 สาย คือทางด้านทิศเหนือของวัด สายน้ำได้แยกจากแม่น้ำใหญ่ไหลไปทางตะวันออก ทางน้ำอีกทางหนึ่งอยู่ทางทิศใต้ของวัด เป็นคลองคั่นวัดเกาะกับวัดจันทร์ เรียกว่าคลองวัดเกาะ ไหลไปทางตะวันออกไปบรรจบกับสายน้ำทางทิศเหนือ รวมตัวไหลไปทางตะวันออกทำให้อาณาเขตของวัดมีสภาพเป็นเกาะจึงได้ชื่อว่าวัดเกาะ วัดนี้คงได้มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย เพราะจิตรกรรมที่เขียนไว้ที่ผนังในอุโบสถ บอกปีที่เขียนไว้ ในปี พ.ศ. 2277 ในสมัยสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ (พ.ศ. 2275-2301)
หลักฐานทางด้านโบราณคดี

1. **อุโบสถ** เป็นอาคารทรงไทยก่ออิฐถือปูน ยาว 5 ห้อง (25.50 เมตร) กว้าง 2 ห้อง (12.20 เมตร) ฐานด้านนอกเป็นฐานเขียง ฐานปัทมและชั้นหน้ากระดานเรียบไม่มีลวดลาย มีลักษณะอ่อนโค้งที่ผนังด้านหน้าและด้านหลัง เจาะประตูด้านละ 2 ช่อง ไม่มีหน้าต่าง มีเสาพาไล รองรับชั้นลาดของหลังคา ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ด้านละ 2 เสา เป็นเสาก่ออิฐถือปูนทรงสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง โคนเสาใหญ่ปลายเสาสอบเล็ก หัวเสาเป็นปูนปั้นรูปบัวแฉก ผนังด้านนอกมีเสาอิงโดยรอบ หัวเสาเป็นบัวแฉก ชุ้มประตูเป็นชุ้มเรือนแก้ว มีบันแถลงลาด 2 ชั้น ประตูลายปูนปั้น มีช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ ทำเป็นหัวมกร ลายหน้ากระดานเหนือกรอบชุ้มประตูประดับด้วยกระเบื้องเคลือบ หน้าบันชุ้มประตูด้านหน้าเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ ประกอบด้วยลายก้านกระหนก ฐานของชุ้มประตูเป็นฐานสิงห์ ชุ้มประตูด้านหลังลวดลายไม่ซ้ำกัน ด้านซ้ายหางหงส์เป็นมกร 3 หัว ลายหน้ากระดานลูกฟัก หน้าบันเป็นรูปนกยูง ประดับด้วยเครื่องลายคราม ชุ้มประตูด้านขวา ลวดลายค่อนข้างละเอียด หน้าบันเป็นรูปอสูรชี่สิงห์

หลังคาอุโบสถ เป็นทรงจั่วลด 2 ชั้น ตับหลังคาตอนบนมีด้านละ 3 ตับ มุงกระเบื้องกาบ ฉาบปูนทับกระเบื้องไว้อีกชั้นหนึ่ง กระเบื้องเชิงชายมีลวดลายต่างกัน เพราะการบูรณะได้ทำเชิงชายชั้นใหม่ใส่ไว้แทนของเก่าที่ชำรุดไป เครื่องล้ายอง เป็นเครื่องไม้ ประกอบด้วย ช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ ประตูกระจกสีทอง และสีน้ำเงิน หน้าบันประดับลวดลายปูนปั้นด้านหน้าเป็นรูปนารายณ์ ทรงครุฑขุดนาค ด้านหลังเป็นรูปเทพนม ทวยเป็นไม้สลักรูปนาคประดับกระจกสี เพดานมุขทั้งด้านหน้าและหลังประดับไม้สลักลายดาวล้อมเดือน ที่มุขทั้งสี่ประดับลายไก่ฟ้า มุมละ 1 ตัว เสมออยู่บนชั้นประทักษิณรอบอุโบสถ ฐานเสมาเป็นฐานบัวเรียบไม่มีลวดลาย มีใบเสมาคู่สลักจากหินทรายเนื้อละเอียดสีแดง ขนาดค่อนข้างใหญ่และหนา เสมอชั้นในมีขนาดใหญ่กว่าชั้นนอกสลักลวดลายบาง ๆ ลวดลายไม่ซ้ำกัน

ภายในอาคาร ผนังทั้งสี่ด้านได้รับการตัดผนังและใส่แผ่นเหล็กไรสนิมกันความชื้นและฝั่งท่อระบายอากาศเป็นระยะโดยรอบ ผนังทุกด้านมีภาพจิตรกรรมสีฝุ่นผสมกาว **ผนังด้านหน้าพระประธาน** ที่ผนังตรงกลางซึ่งอยู่ระหว่างช่องประตูขึ้นไปจรดเพดาน เป็นภาพจักรวาลตามคติโบราณ คือ ภาพเขาพระสุเมรุ ภาพสัตว์บรรพต มีวิมานอยู่บนยอดเขาทั้ง 7 ยอด บนยอดเขาพระสุเมรุมีวิมานของพระอินทร์ เรียกว่า สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ในภาพมีพระพุทธเจ้ากำลังประทับโปรดพระอินทร์ และพระพรหม ด้านขวาเป็นเจดีย์จุฬามณี ด้านซ้ายเป็นต้นปาริชาติ เบื้องล่างมีช้างเอราวัณ ถัดขึ้นไปเป็นสวรรค์ชั้นต่าง ๆ นอกจากวิมานที่อยู่บนยอดเขาสัตว์บรรพต

รพตแล้ว ยังมีวิหารต่าง ๆ ล่องลอยอยู่ นอกจากนี้มีภาพดาวนักษัตรดารดาษอยู่ทั่วไป ช่วงล่างมีภาพพระอาทิตย์ พระจันทร์ และพระราหู ภาพช่วงล่างต่อจากนี้ลบลือนหมด ภาพเหนือกรอบประตู ตอนบนสุดเขียนภาพอดีต พระพุทธเจ้า 24 พระองค์ คั่นด้วยพระปรารค์ ซึ่งมีพระพุทธรูปปางห้ามญาติ ประดิษฐานอยู่ในซุ้มหน้าพระ ปรารค์แต่ละองค์ ภาพเหนือกรอบประตูด้านขวา เป็นภาพบ้านเมือง ส่วนตอนล่าง สันนิษฐานว่าเป็นภาพพุทธ ประวัตติ ตอนพบเทวทูตทั้ง 4 ภาพเหนือกรอบประตูด้านซ้าย เป็นภาพพระมหากัสสะปะพร้อมด้วยพระสงฆ์ 500 รูป เดินทางมาถวายสักการะพระบรมศพของพระพุทธเจ้า ภาพตอนล่างแสดงการเล่นต่างๆ ที่จัดขึ้นเป็นการ สมโภชในพระราชพิธีถวายพระเพลิงและภาพโทณพราหมณ์ กำลังแบ่งพระบรมสารีริกธาตุให้แก่เจ้านครต่าง ๆ และตนเองได้ซ่อนพระทันตธาตุไว้ในมวยผม พระอินทร์จึงมาอัญเชิญไปประดิษฐานไว้บนสวรรค์ ภาพระหว่างมุม อาคารกับกรอบประตู เป็นภาพเจ้าเมืองต่าง ๆ เสด็จมาเพื่อขอแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ

ผนังด้านหลังพระประธาน ตรงกลางระหว่างประตูทั้งสองข้าง เป็นภาพพุทธประวัติตอนมาร ผจญแต่พระพุทธรูปเขียนเป็นปางสมาธิ

ตอนเหนือประตูทั้งสองด้าน เป็นภาพพระบาทที่หาดทรายแม่น้ำนัมมทานที ตรงมุมอาคารระหว่างกรอบประตูกับมุมทั้งสองด้าน เป็นภาพเทพชุมนุม ซึ่งเขียนเรียงเป็น แถว ลงมาในแนวตั้ง

ผนังด้านทิศใต้ เขียนเรื่องพระพุทธประวัติตอนสำคัญ ซึ่งเกิดขึ้น ณ สถานที่สำคัญ 8 แห่ง เรียกว่า “อัฐมหาสถาน” เขียนเป็นภาพเจดีย์และฉัตรสลับกันไป แต่ภาพมีลวดลายแตกต่างกัน ภาพพระพุทธ ประวัตติเขียนไว้ได้ฉัตร มีภาพปางประสูติ ปางตรัสรู้ ปฐมเทศนา ปางปาฬิไลยก์ ปางทรมานช้างธนปาลหัตถิ ปาง แสดงยมกปาฏิหาริย์ ภาพพระพุทธองค์แสดงฤทธิ์ปราบเดียรฉัตร

ตอนบนสุดของผนัง เป็นช่องว่างระหว่างยอดฉัตรและยอดเจดีย์เขียนเป็นภาพนักสิทธิ์ วิทยา ธร และคนธรรพ์ อยู่ในท่าเหาะและพนมมือ นุ่งห่ม และครองผ้าอย่างฤาษี แต่ใบหน้าและรูปร่างส่วนใหญ่จะ เป็นชาวต่างประเทศ ทั้งตะวันออกและตะวันตก

ผนังด้านทิศเหนือ เป็นภาพแสดงสถานที่สำคัญที่พระพุทธเจ้าเสด็จประทับหลัง ตรัสรู้แล้ว 7 แห่ง เรียกว่า “สัตตมหาสถาน” เขียนเป็นภาพเจดีย์สลับกับฉัตรเช่นเดียวกัน มีภาพประทับที่อนิมิสเจดีย์ ที่ ประทับพุทธจกรกรมเจดีย์ ที่ประทับในเรือนแก้ว ที่ประทับใต้ต้นไม้ไทร ภาพเทวดา 2 องค์ ที่ประทับ ณ สระ มุจจลินทร์ ที่ประทับใต้ต้นราชายตนพฤกษ์

ตอนบนสุดของผนัง เขียนเป็นภาพนักสิทธิ์ วิทยาธร และคนธรรพ์ เช่นเดียวกัน ตอนใต้สุด ของภาพ สภาพลบลือนมาก เป็นภาพมารแบกเรียงอยู่เป็นแถว และกำลังแบกฐานเจดีย์อยู่ ที่ภาพจิตรกรรม มี อักษรจารึกระบุ พ.ศ. 2277 บอกเวลาที่สร้างจิตรกรรมนี้ ตรงกับสมัยอยุธยา แผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ นอกจากนี้ยังมีตัวเขียนอธิบายภาพจิตรกรรมด้วย

ที่เพดานมีภาพลายดาวเพดานทุกห้อง (จากคำบอกเล่า ช่างเขียนชื่อ ครูเข้ม) บนเครื่องบน หลังคาทุกชั้นไม่ว่าจะเป็นชื่อ คาน แปะ กลอน มีลวดลายเขียนเต็มตลอดทุกชั้น เป็นลวดลายสีขาวบนพื้นแดง

พระประธานในอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปปูนปั้น ปางสมาธิ ลงรักปิดทอง ด้านข้างพระประธาน มีพระสาวกยืนพนมมืออยู่ข้างละ 1 องค์ นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปปางมารวิชัย 4 องค์ ปางสมาธิ 2 องค์ ฐาน พระประธาน เป็นไม้จำหลักลายฐานบัวขาสิงห์ ฐานเดิมเป็นปูนปั้น สภาพชำรุด ท่านเจ้าอาวาสพระครูเพชรโร ปมคุณให้อาจารย์ยิด (พระครูญาณวิชัย) ลอกแบบลายเดิมเพื่อประกอบการบูรณะให้เหมือนของเดิมโดยใช้ไม้ แกะสลัก

2. วิหาร ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอุโบสถ เป็นอาคารทรงไทยก่ออิฐถือปูน ขนาด 4 ห้อง สร้างด้วยแบบแผน เช่นเดียวกับอุโบสถ แต่มีลักษณะเรียบง่ายกว่ามาก ลักษณะของฐานอ่อนโค้งมากกว่าฐาน อุโบสถ มีเสาย่อมุมไม้สิบสองรองรับมุขทั้งด้านหน้าและด้านหลัง หัวเสาเป็นบัวแฉ่งปูนปั้น ที่มุขด้านหลังมีเจดีย์ ขนาดเล็ก ทรงแปดเหลี่ยมตั้งอยู่ 1 องค์ มีประตู เฉพาะด้านหน้าเพียงประตูเดียว ผนังด้านหลังปิดทึบ ผนัง ด้านข้างเจาะช่องหน้าต่างด้านละ 1 บาน หลังคามุมด้วยกระเบื้องดินเผาสีเหลี่ยมผืนผ้าปลายแหลม หลังคา

ลด 1 ชั้น มีข้อฟ้า ไบระกา หางหงส์ หน้าบันเรียบไม่มีลวดลาย ภายในประดิษฐาน พระประธาน สลักจากหินทรายแดง พอกปูนปั้น ลงรักปิดทอง ปางมารวิชัย ด้านหน้ามีพระสาวกยืนประคองอัญชูลืออยู่ข้างละ 1 องค์ และมีพระพุทธรูปอื่น ๆ อีก จำนวนหนึ่ง (บูรณะ พ.ศ. 2519)

3. เจดีย์ทรงเครื่อง ตั้งอยู่ด้านหน้า (ทางทิศตะวันออก) ระหว่างอุโบสถกับวิหารเป็นเจดีย์ทรงกลมขนาดใหญ่ มีบันไดทางขึ้นสู่ชั้นประทักษิณทางด้านหน้า พนักชั้นประทักษิณเป็นลูกทรงตรงแจกันจีน ฐานทรงกลม มีชั้นลูกแก้ว 3 ชั้น บัวปากระฆังทำกลีบบัวอย่างประณีต มีเกสรบัวและลายหน้ากระดานถัดขึ้นไปประดับด้วยกระจังปฏิญาณ องค์กรฆังทรงกลมประดับด้วยพวงอุบะ บัลลังก์ทรงเหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง เสาทานประดับด้วยซุ้มเรือนธาตุ ถัดขึ้นไปเป็นบันแถลง ปล้องไฉน และฉัตร

เจดีย์ทรงเครื่องนี้ ของเดิมเป็นเจดีย์ขนาดย่อมบรรจุพระบรมธาตุไว้ภายใน มีการซ่อมและบูรณะในปี พ.ศ. 2468 โดยท่านพระครูเทพโรปมคุณ (หลุย สุวณโณ) เจ้าอาวาสได้สร้างครอบองค์เดิมไว้

4. เจดีย์ราย

4.1 เจดีย์ราย 4 องค์ ข้างวิหารทางทิศเหนือ เป็นเจดีย์ก่ออิฐถือปูนตั้งอยู่บนฐานในที่เดียวกัน สององค์แรกเป็นเจดีย์ทรงกลมฐานแปดเหลี่ยม อีกสององค์เป็นเจดีย์ทรงกลมฐานกลม ไม่มีลวดลายปูนปั้นประดับ เจดีย์หมู่นี้มีลักษณะทรวดทรงเป็นแบบพระเจดีย์สมัยอยุธยา (บูรณะ ปี 2512)

4.2 เจดีย์ราย หน้าวิหาร เป็นเจดีย์ขนาดเล็ก มีหลายองค์ตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้น

4.3 เจดีย์ราย ด้านทิศเหนือ ส่วนใหญ่เป็นเจดีย์ทรงกลม

5. ศาลาการเปรียญ ตั้งอยู่ทางด้านหลังพระอุโบสถ เป็นเรือนโถงทรงไทย มีศาลาด้านสกัดตั้งชนาบติดต่อกันทั้งสองด้านมีจารึกกล่าวถึงการสร้างศาลาการเปรียญที่เหนือประตูทางเข้าด้านตะวันตกระบุชื่อ “เจ้าอธิการโธม” เป็นผู้สร้าง เมื่อปีชวด พ.ศ. 2431

ศาลาสักัดด้านตะวันตก ไม่ทราบแน่นอนว่าสร้างเมื่อใด เข้าใจว่าคงสร้างในระยะติดต่อกันกับศาลาการเปรียญ ส่วนศาลาสักัดด้านทิศตะวันออก มีจารึกบอกปีการสร้างที่ลายหน้าบัน ระบุ พ.ศ. 2457

ศาลาการเปรียญได้รับการบูรณะ 2 ครั้ง พ.ศ. 2463 มีการเขียนภาพพุทธประวัติที่คอสอง โดยรอบ พ.ศ. 2467-2468 ทำดาวติดเพดาน และเขียนลายทองที่เสา พ.ศ. 2511 ซ่อมแซมเล็กน้อย ได้แก่ ปิดลายทองจั่วทั้ง 3 หลัง ติดข้อฟ้า ไบระกา หางหงส์เฉพาะศาลาการเปรียญ ศาลาสักัดทาสีเหลืองตามเค้าเดิมทั้ง 2 หลัง ลักษณะศาลาการเปรียญเป็นเรือนโถงทรงไทย หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ใช้ไม้สักและไม้มะค่าในการก่อสร้าง ความยาว 6 ห้อง คือเสาในประธาน 4 ห้อง ชายคาปีกนกอีกด้านละ 1 ห้อง ห้องหนึ่งกว้างประมาณ 2.55 เมตร ความกว้างขนาด 4 ห้อง ลักษณะเป็นเรือนไทยยกพื้นสูง 1.80 เมตร ใต้ถุนเรือนมีเสาขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 25 เซนติเมตร รองรับ

ฝาเรือนภายนอก เป็นฝากระดานลูกฟัก ด้านข้างเจาะช่องหน้าต่าง กว้าง 2.05 เมตร สูง 1.6 เมตร ด้านทิศเหนือสูง 1.4 เมตร ด้านละ 6 ช่อง ไม่มีบานหน้าต่าง แต่ติดลูกกรงเหล็กไว้ ส่วนนี้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เหนือขึ้นไปเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมูประดับตกแต่งด้วยลายไม้ฉลุ 3 แบบและที่สองข้าง ที่ชนาบช่องหน้าต่างในระดับ ระหว่างลายลูกฟัก ก็ประดับด้วยลายไม้ฉลุ

ฝาด้านหน้าและด้านหลัง เจาะประตูตรงกลาง 1 ช่อง กว้าง 3.25 เมตร บานประตูเป็นบานเพี้ยมเหนือบานประตูขึ้นไปเป็นลายไม้ฉลุลายเครือเถา ที่ผนังด้านหลังมีจารึกเขียนปีการสร้างและผู้สร้างศาลาการเปรียญไว้ด้วย ช่องประตูยกพื้นธรณีสูงขึ้นไป 32 เซนติเมตร สองข้างประตูชนาบด้วยช่องหน้าต่างถัดออกมาเป็นชานเรือนไม้ กั้นด้วยพนักก่ออิฐถือปูนประดับกระเบื้องปรุลายจีน ทั้ง 2 ด้าน

เครื่องบนหลังคาศาลาการเปรียญ เป็นหลังคาทรงจั่วไม่มีชั้นลด มุงด้วยกระเบื้องใบโพธิ์มีข้อฟ้า ไบระกา หางหงส์ เป็นเครื่องไม้ประดับกระจก หน้าบันด้านหน้าและหลังเป็นไม้จำหลักปิดทองลายพันธุ์พฤกษาแทรกด้วยนกตัวเล็ก มีท้าวแขนเหล็กตัดรับน้ำหนักชายคา

ภายในศาลาการเปรียญเป็นเรือนโถง แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ด้วยแนวเสา ด้านทิศเหนือมีอาสนะสงฆ์กว้าง 1 ห้อง ยาวตั้งแต่ด้านหลังมา 5 ห้อง มีพระพุทธรูปตั้งบนฐานบัวกลุ่ม ที่คอสอง และฝาปีกนก

แผ่นแรกมีภาพจิตรกรรมสีฝุ่นเขียนบนไม้ เรื่องพระปฐมสมโพธิกถา เวสสันดรชาดก ภาพป่าเขา ชีวิตสัตว์ในป่า รวม 20 ห้องภาพ เพดานประดับลายดาวล้อมเดือน เป็นไม้จำหลัก พื้นเพดาน ทาสีแดง ตรงมุมทั้ง 4 ประดับไม้จำหลักลายไก่ฟ้า ชื่อ คาน และเสา ปรุสายทองล่องชาด ลายหน้ากระดาน และพุ่มข้าวบิณฑ์ ฝาปีกนกเป็นพื้นแดง ปรุสายทองลายพุดตานใบเทศ ชื่อที่ถัดลงมาปรุสายทองลายสังวาลดอกไม้ และสังวาลหน้าเกียรติมุข

ศาลาสกัต์ด้านตะวันตกเป็นศาลาโถงทรงไทยขนาดเท่ากับความกว้างของศาลาการเปรียญ (4ห้อง) ไม่มีฝาเรือน แต่มีผนังสูงขึ้นมาประมาณ 60 เซนติเมตร ฝาผนังด้านนอกประดับด้วยไม้ลายฉลุลายที่เสามีท้าวแขนรับน้ำหนักชายคา หน้าบันเป็นไม้จำหลักปิดทองลายไก่ฟ้าล้อมด้วยลายกระหนกใบเทศ

ศาลาสกัต์ด้านตะวันออก มีลักษณะคล้ายด้านตะวันตก แต่ยกพื้นสูงกว่า มีจารึกบอกปีการสร้างที่ลายหน้าบันระบุ พ.ศ. 2457 ผนังสูงประมาณ 40 เซนติเมตร เป็นฝากระดานลูกฟักไม่มีลวดลายหน้าบัน ไม้จำหลักปิดทองรูปหนูหมายถึงปีชวด อันเป็นปีการสร้างศาลาสกัต์ด้านนี้ แวดล้อมด้วยลายกระหนกใบเทศ

ภายในศาลาการเปรียญมีโบราณวัตถุหลายอย่างได้แก่ ธรรมาสันเทศน์ ทรงบุษบก เป็นไม้จำหลักปิดทองประดับกระจกสี ลายจำหลักไม้รูป 12 นักษัตร และเทพต่าง ๆ รวมทั้งลายกระจังงดงาม ธรรมาสันนี้สร้างเมื่อ พ.ศ. 2465

ตู้พระธรรมลายรดน้ำ เป็นตู้พระธรรมชาหมุขนาดย่อม ศิลปะรัตนโกสินทร์ ด้านหน้าตอนล่างเป็นลวดลายสัตว์ในป่าหิมพานต์ ส่วนด้านข้าง 2 ด้าน เป็นลายสัตว์ต่าง ๆ ตอนบนเป็นลายกระหนกเปลวมีสัตว์เล็ก ๆ แทรกอยู่ เช่น นก ลิง กระรอก เสือ กวาง เป็นต้น

ลับแลไม้จำหลัก ศิลปะรัตนโกสินทร์ กว้าง 0.82 เมตร สูง 1.5 เมตร เป็นแผ่นไม้จำหลักนูนต่ำ ลายโขดหินและพันธุ์พฤกษา มีสัตว์ต่าง ๆ เช่น ลิง นก กระรอก นกยูง กระต่าย กวาง และเสี้ยมผา

พระประธาน ปางมารวิชัย เป็นพระพุทธรูปปูนปั้น สร้างขึ้นภายหลังที่สร้างศาลาการเปรียญแล้ว (ก่อนปี พ.ศ. 2431)

6. กฎีสามห้อง เจ้าอธิการโธม สร้างขึ้นเพื่อซ่อมฝีมือก่อนจะลงมือสร้างศาลาการเปรียญ ลักษณะเป็นเรือนไทย สวยงามทั้งเครื่องบน ฝารอบนอกและฝาเพ็ชรม มีจารึกติดอยู่ที่ฝาเพ็ชรมด้านใน ต่อมาเมื่อทางวัดขยายกฎีสามให้กว้างขึ้นจึงได้รื้อจารึกนี้ออก จารึกมีข้อความดังนี้

“กฎีสามนี้ ปลุกบิโจ กั้นกับพระ อัฐศก 1348 เป็นผู้ทำสิกขานวิน จินมาก จินคง สามคน พี่น้องมีจิตระคัตทา ออกทรัพย์ ทรวงไว้ในพระศาสนา เป็นเงินตรา 5 ซึ่ง ขอให้เป็นนิจไว้แก่พระนิพพานในอนาคตกาลโน้นเทอญฯ”

7. ศาลาท่าน้ำ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเพชรบุรี เป็นของเก่า ตามคำผู้เฒ่าอายุเล่าว่า กรมหมื่นมเหศวรทรงถวายในสมัยพระอริการดิษ เป็นเจ้าอาวาส (ก่อน พ.ศ. 2422) จึงเรียกกันว่า “ศาลามเหศวร” ในสมัยพระครูญาณวิชัย(เจ้าอธิการยิด) เป็นเจ้าอาวาสได้ทำการบูรณะเมื่อ พ.ศ. 2472 มีการเปลี่ยนแปลงในส่วนล่างคือ ฐานปูกระเบื้อง ล่องถนนศาลาเป็นคอนกรีต หล่อเป็นแนวชาน และบันไดลงท่าน้ำ เดิมเป็นไม้ทั้งพื้นและเสา พ.ศ. 2518 ได้บูรณะอีกครั้งหนึ่ง โดยเปลี่ยนข้อฟ้าใบระกาใหม่จากไม้เป็นปูน เพราะของเก่าชำรุดทรุดโทรมมาก

8. พิพิธภัณฑ์ของวัด ทางวัดได้ใช้ เนื้อที่ส่วนหน้าของหมู่กฎีสามจัดเป็นพิพิธภัณฑ์รวบรวมโบราณวัตถุ ประกอบด้วยพระพุทธรูป เครื่องลายคราม เครื่องเบญจรงค์ และเครื่องสังเคต ซึ่งรัชกาลที่ 5 ทรงถวายในงานพระศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าอรุพงษ์รัชสมโภช นอกจากนี้ยังเก็บรักษาสมุดข่อยไว้จำนวนหนึ่ง

การกำหนดอายุสมัย	อยุธยา - รัตนโกสินทร์	
การประกาศขึ้นทะเบียน	ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 71 ตอนที่ 71 วันที่ 5 มกราคม 2497	
การระวางแนวเขต	ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 101 ตอนที่ 27 วันที่ 1 มีนาคม 2527 พื้นที่ 3 ไร่ - งาน - ตารางวา	
รูปแบบของแหล่งโบราณคดี	วัดในพุทธศาสนา	
วันเวลาที่ปฏิบัติงาน	สำรวจ 22 สิงหาคม 2539	บันทึก 28 สิงหาคม 2539
ผู้ปฏิบัติงาน	นางสาวพยง วงษ์น้อย	
ที่มาของข้อมูล	ทะเบียนโบราณสถานในเขตหน่วยศิลปากรที่ 2 รายงานการสำรวจจิตรกรรมฝาผนัง จังหวัดเพชรบุรี (งานอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง กองโบราณคดี)	

สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี

ภาพประกอบ :

พระอุโบสถวัดเกาะแก้วสุทธาราม จังหวัดเพชรบุรี

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ด้านหลังพระประธาน อุโบสถวัดเกาะแก้วสุทธาราม
เป็นภาพพุทธประวัติ ตอนมารผจญ

ภาพจิตรกรรมฝาผนังด้านหน้าพระประธาน อุโบสถวัดเกาะแก้วสุธาราม เป็นภาพจักรวาลตามคติโบราณ

ภาพจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถ
วัดเกาะแก้วสุธาราม

ภาพจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถ วัดเกาะแก้วสุทธาราม ผนังด้านข้างทางทิศเหนือ เป็นภาพสถูปมหาสถาน

ภาพจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถ วัดเกาะแก้วสุทธาราม ผนังด้านข้างทางทิศใต้ เป็นภาพอิฐุมมหาสถาน

ภาพลายบนเพดานอุโบสถ วัดเกาะแก้วสุทธาราม

เจดีย์ทรงเครื่อง ในวัดเกาะแก้วสุทธาราม

เสมาหินทรายแดงคู่ขนาดใหญ่ วัดเกาะแก้วสุทธาราม

ศาลาการเปรียญ วัดเกาะแก้วสุทธาราม เป็นอาคารทรงไทยขนาดใหญ่
มีศาลาสกัณฑ์ทั้งด้านหน้าและหลัง